

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2011. gada 21. decembrī*

Apvienotās lietas C-424/10 un C-425/10

par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Bundesverwaltungsgericht* (Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2010. gada 13. jūlijā un kas Tiesā reģistrēts 2010. gada 31. augustā, tiesvedībā

Tomasz Ziolkowski (C-424/10),

Barbara Szeja,

Maria-Magdalena Szeja,

Marlon Szeja (C-425/10)

pret

Land Berlin,

* Tiesvedības valoda — vācu.

piedaloties

Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*], K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*] un U. Lehmušs [*U. Lohmus*], tiesneši R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*] (referents), M. Ilešičs [*M. Ilešič*], E. Levits, T. fon Danvics [*T. von Danwitz*] un A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*],

ģenerālvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],
sekretārs B. Fileps [*B. Fülöp*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2011. gada 13. jūlija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Zjolkovska [*Ziolkowski*], kā arī Šejas [*Szeja*] un viņas bērnu vārdā — L. Vēbers [*L. Weber*], *Rechtsanwalt*,
- Vācijas valdības vārdā — T. Hencs [*T. Henze*] un N. Grafs Vīctums [*N. Graf Vitzthum*], pārstāvji,
- Īrijas vārdā — D. O'Hagans [*D. O'Hagan*], pārstāvis, kam palīdz B. Dohertijs [*B. Doherty*], pārstāvji,

- Grieķijasvaldībasvārdā — M. Mihelojanaki [*M. Michelogiannaki*] un T. Papadopulu [*T. Papadopoulou*], pārstāves,

- Apvienotās Karalistes valdības vārdā — T. Vards [*T. Ward*] un S. Osovskis [*S. Ossowski*], pārstāvji,

- Eiropas Komisijas vārdā — V. Bogensbergers [*W. Bogensberger*] un M. Vailder-spins [*M. Wilderspin*], kā arī — D. Maidani [*D. Maidani*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2011. gada 14. septembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- ¹ Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvas 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV L 158, 77. lpp., un — labojumi — OV L 229, 35. lpp., un OV 2005, L 197, 34. lpp.), 16. pantā paredzētās pastāvīgas uzturēšanās tiesības.

- 2 Šie lūgumi ir iesniegti divās tiesvedībās starp, pirmkārt, T. Zjolkovski, kā arī, otrkārt, B. Šeju [*Szeja*] un viņas diviem nepilngadīgiem bērniem un *Land Berlin* [Berlīnes federālā zeme] par tās atteikumu viņiem piešķirt dokumentu, kurā apliecina viņu tiesības uz pastāvīgu uzturēšanos atbilstoši Direktīvas 2004/38 16. pantam.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Saskaņā ar Direktīvas 2004/38 preambulas 3., 4., 10., 17., 18. un 29. apsvērumu:

“(3) Savienības pilsonībai vajadzētu būt dalībvalstu piederīgo pamatstatusam, viņiem īstenojot savas brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības. Tādēļ, lai vienkāršotu un nostiprinātu visu Savienības pilsoņu brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības, ir jākodificē un jāpārskata Kopienas tiesību akti, kas atsevišķi attiecas uz darba ņēmējiem, pašnodarbinātām personām, kā arī studentiem un citām ekonomiski neaktīvām personām.

(4) Lai novērstu uz atsevišķām nozarēm vērsto un fragmentāro pieeju attiecībā uz brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesībām un veicinātu šo tiesību īstenošanu, ir vajadzīgs vienots tiesību akts, lai grozītu Padomes 1968. gada 15. oktobra

Regulu (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā [(OV L 257, 2. lpp.) regulā jaunākie grozījumi izdarīti ar Padomes 1992. gada 27. jūlija Regulu (EEK) Nr. 2434/92 (OV L 245, 1. lpp.)] un atceltu šādus tiesību aktus: Padomes 1968. gada 15. oktobra Direktīvu 68/360/EEK par ierobežojumu atcelšanu attiecībā uz dalībvalstu darba ņēmēju un viņu ģimeņu pārvietošanos un dzīvesvietu Kopienā [(OV L 257, 13. lpp.)], Padomes 1973. gada 21. maija Direktīvu 73/148/EEK par dalībvalstu pilsoņu pārvietošanās un dzīvesvietas Kopienā ierobežojumu atcelšanu saistībā ar uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanu [(OV L 172, 14. lpp.)], Padomes 1990. gada 28. jūnija Direktīvu 90/364/EEK par tiesībām uz dzīvesvietu [(OV L 180, 26. lpp.)], Padomes 1990. gada 28. jūnija Direktīvu 90/365/EEK par tādu darbinieku un pašnodarbinātu personu tiesībām uz dzīvesvietu, kas pārtraukušas profesionālo darbību [(OV L 180, 28. lpp.)], un Padomes 1993. gada 29. oktobra Direktīvu 93/96/EEK par studentu uzturēšanās tiesībām [(OV L 317, 59. lpp.)].

[..]

- (10) Personām, kas īsteno savas uzturēšanās tiesības, uzturēšanās sākumposmā tomēr nebūtu jāklūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai. Tādēļ Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesības uzturēties uz laiku, kas ir ilgāks par trīs mēnešiem, būtu jāpakļauj nosacījumiem.

[..]

- (17) Pastāvīgas uzturēšanās tiesību piešķiršana Savienības pilsoņiem, kas izvēlējušies ilgstoši apmesties tajā, stiprina Savienības pilsonības izjūtu, turklāt tā ir viens no galvenajiem faktoriem, kas veicina sociālo kohēziju, kura ir viens no Savienības pamatmērķiem. Tādēļ visiem Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes

locekļiem, kas piecus gadus pastāvīgi uzturējušies uzņēmējā dalībvalstī saskaņā ar šajā direktīvā minētajiem nosacījumiem un kas nav bijuši izraidīti, būtu jāparedz pastāvīgas uzturēšanās tiesības.

- (18) Lai pastāvīgas uzturēšanās tiesības kļūtu par faktisku līdzekli integrācijai uzņēmējas valsts sabiedrībā, kurā Savienības pilsonis uzturas, uz šīm tiesībām pēc to iegūšanas nedrīkstētu attiecināt nosacījumus.

[..]

- (29) Šai direktīvai nevajadzētu ierobežot atsevišķu valstu režīmu, ja tas ir labvēlīgāks.”

- ⁴ Direktīvas 2004/38 I nodaļas ar virsrakstu “Vispārīgi noteikumi” 1. pantā ar virsrakstu “Priekšmets” ir noteikts:

“Šajā direktīvā ir noteikti:

- a) nosacījumi, kas reglamentē Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu īstenotās tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā;
- b) Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesības pastāvīgi uzturēties dalībvalstu teritorijā;

[..]”

5 Minētās direktīvas III nodaļā ar virsrakstu "Uzturēšanās tiesības" ietilpst šīs direktīvas 6.–15. pants.

6 Iepriekš minētajā 6. pantā ar virsrakstu "Tiesības uzturēties uz laiku līdz trim mēnešiem" ir noteikts:

"1. Savienības pilsoņiem ir tiesības uzturēties citas dalībvalsts teritorijā uz laiku līdz trim mēnešiem, neizvirzot viņiem nosacījumus vai formalitāšu ievērošanu, izņemot prasību, ka viņiem jābūt derīgai personas apliecībai vai pasei.

2. Šā panta 1. punkta noteikumi attiecas arī uz ģimenes locekļiem, kam ir derīga pase un kas nav nevienas dalībvalsts valstspiederīgie, bet pavadā Savienības pilsoni vai ieeļo kopā ar viņu."

7 Direktīvas 2004/38 7. panta ar virsrakstu "Tiesības uzturēties ilgāk nekā trīs mēnešus" teksts ir šāds:

"1. Visiem Savienības pilsoņiem ir tiesības uzturēties citas dalībvalsts teritorijā ilgāk nekā trīs mēnešus, ja:

a) viņi ir darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas uzņēmējā dalībvalstī vai arī

b) viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem, lai nekļūtu par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā, un viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī; vai arī

- c) — viņi ir reģistrēti privātā vai sabiedriskā iestādē, ko kreditē vai finansē uzņēmēja dalībvalsts, pamatojoties uz saviem tiesību aktiem vai administratīvo praksi, lai apmeklētu mācības, tostarp arodmācības, un
- viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī un viņi, iesniedzot deklarāciju vai pēc savas izvēles izmantojot līdzvērtīgus paņēmienus, pierāda attiecīgajai valsts iestādei, ka viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem un ka viņi nekļūs par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā; vai arī
- d) viņi ir ģimenes locekļi, kas pavada Savienības pilsoni vai ieceļo kopā ar Savienības pilsoni, kurš atbilst a), b) vai c) apakšpunktā minētajiem nosacījumiem.

2. Uzturēšanās tiesības, kas noteiktas [1.] punktā, tiek attiecinātas arī uz ģimenes locekļiem, kas nav nevienas dalībvalsts pilsoņi, bet pavada Savienības pilsoni uzņēmējā dalībvalstī vai ieceļo kopā ar viņu, ja šis Savienības pilsonis atbilst 1. punkta a), b) vai c) apakšpunktā minētajiem nosacījumiem.

3. Šā panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē Savienības pilsonis, kas vairs nav darba ņēmējs vai pašnodarbināta persona, saglabā darba ņēmēja vai pašnodarbinātas personas statusu šādos apstākļos:

- a) viņš/viņa uz laiku ir darbnespējīgs(-a) slimības vai nelaimes gadījuma dēļ;

- b) viņš/viņa ir pienācīgi reģistrēts(-a) kā piespiedu bezdarbnieks, bet iepriekš ir bijis(-usi) nodarbināts(-a) ilgāk nekā vienu gadu, turklāt ir reģistrējies(-usies) attiecīgajā nodarbinātības dienestā kā darba meklētājs;

- c) viņš/viņa ir pienācīgi reģistrēts(-a) kā piespiedu bezdarbnieks pēc tam, kad ir beidzies viņa/viņas darba līgums uz noteiktu laiku, kas ir bijis mazāk nekā gads, vai ja viņš/viņa ir kļuvis par piespiedu bezdarbnieku pirmo divpadsmit mēnešu laikā un ir reģistrējies(-usies) attiecīgajā nodarbinātības dienestā kā darba meklētājs. Šādā gadījumā darba ņēmēja statuss saglabājas ne mazāk kā sešus mēnešus;

- d) viņš/viņa sāk arodmācības. Ja vien viņš/viņa nav piespiedu bezdarbnieks, darba ņēmēja statuss saglabājas tikai tad, ja apmācība ir saistīta ar iepriekšējo nodarbinātību.

4. Atkāpjoties no šā panta 1. punkta d) apakšpunkta un 2. punkta, tikai laulātajam, reģistrētajam partnerim, kas minēts 2. panta 2. punkta b) apakšpunktā, un apgādībā esošajiem bērniem ir uzturēšanās tiesības kā tāda Savienības pilsoņa ģimenes locekļiem, kurš atbilst šā panta 1. punkta c) apakšpunkta nosacījumiem. Šis direktīvas 3. panta 2. punkts attiecas uz viņa/viņas, kā arī viņa/viņas laulātā vai reģistrētā partnera apgādībā esošajiem tiešajiem augšupējiem radniekiem.”

- 8 Direktīvas 2004/38 12. panta ar virsrakstu “Ģimenes locekļu uzturēšanās tiesību saglabāšana Savienības pilsoņa nāves vai izceļošanas gadījumā” 1. un 2. punktā ir noteikts:

“1. Neskarot šā punkta otro daļu, Savienības pilsoņa nāve vai izceļošana no uzņēmējas dalībvalsts neietekmē viņa/viņas ģimenes locekļu uzturēšanās tiesības tajā, ja viņi ir citas dalībvalsts valstspiederīgi.

Pirms pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanas attiecīgajām personām jāatbilst 7. panta 1. punkta a), b), c) vai d) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem.

2. Neskarot šā punkta otro daļu, Savienības pilsoņa nāves dēļ viņa/viņas ģimenes locekļi uzturēšanās tiesības nezaudē, ja viņi nav nevienas dalībvalsts valstspiederīgie un ir uzturējušies uzņēmējā dalībvalstī kā ģimenes locekļi vismaz vienu gadu līdz Savienības pilsoņa nāvei.

Pirms pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanas attiecīgajām personām ir jāpierāda, ka viņas ir darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas vai ka viņām ir iztikas līdzekļi, kas ir pietiekami pašiem un viņu ģimenes locekļiem, lai uzturēšanās laikā nekļūtu par slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai, vai ka viņām ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī, vai ka viņas ir šīm prasībām atbilstīgas personas ģimenes locekļi, kuri jau apmetušies uzņēmējā dalībvalstī. Jēdziens “pietiekami līdzekļi” ir definēts 8. panta 4. punktā.

Šādi ģimenes locekļi saglabā savas uzturēšanās tiesības vienīgi personisku iemeslu dēļ.”

- 9 Direktīvas 2004/38 13. pantā, kura virsraksts ir “Ģimenes locekļu uzturēšanās tiesību saglabāšana šķiršanās, laulības atzīšanas par spēkā neesošu vai reģistrētu partnerattiecību izbeigšanas gadījumā”, ir noteikts:

“1. Neskarot šā punkta otro daļu, Savienības pilsoņa šķiršanās, laulības atzīšana par spēkā neesošu vai viņa/viņas 2. panta 2. punkta b) apakšpunktā minēto reģistrēto attiecību izbeigšana neietekmē viņa/viņas ģimenes locekļu uzturēšanās tiesības, ja viņi ir kādas dalībvalsts valstspiederīgie.

Pirms pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanas attiecīgajām personām jāatbilst 7. panta 1. punkta a), b), c) vai d) apakšpunktā minētajiem nosacījumiem.

2. Neskarot šā punkta otro daļu, Savienības pilsoņa šķiršanās, laulības atzīšanas par spēkā neesošu vai 2. panta 2. punkta b) apakšpunktā minēto reģistrēto attiecību izbeigšanas gadījumā Savienības pilsoņa ģimenes locekļi, kuri nav nevienas dalībvalsts valstspiederīgie, nezaudē uzturēšanās tiesības:

[..].

Pirms pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanas attiecīgajām personām ir jāpierāda, ka viņas ir darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas vai ka viņām ir iztikas līdzekļi, kas ir pietiekami pašiem un viņu ģimenes locekļiem, lai nekļūtu par slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai, vai ka viņām ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī, vai ka viņas ir šīm prasībām atbilstīgas personas ģimenes locekļi, kuri jau apmetušies uzņēmējā dalībvalstī. Jēdziens “pietiekami līdzekļi” ir definēts 8. panta 4. punktā.

Šādi ģimenes locekļi saglabā savas uzturēšanās tiesības vienīgi personisku iemeslu dēļ.”

- 10 Direktīvas 2004/38 14. pantā, kura virsraksts ir “Uzturēšanās tiesību saglabāšana”, ir noteikts:

“1. Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem ir 6. pantā paredzētās uzturēšanās tiesības, kamēr viņi nekļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai.

2. Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem 7., 12. un 13. pantā paredzētās uzturēšanās tiesības ir tikmēr, kamēr viņi atbilst minētajos pantos paredzētajiem nosacījumiem.

Īpašos gadījumos, kad ir pamatotas šaubas par to, vai Savienības pilsonis vai viņa/ viņas ģimenes locekļi atbilst 7., 12. un 13. pantā paredzētajiem nosacījumiem, dalībvalstis var pārbaudīt, vai šie nosacījumi ir ievēroti. Šo pārbaudi neveic sistemātiski.

3. Ja Savienības pilsonis vai viņa/ viņas ģimenes locekļi izmanto uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmu, tas nav priekšnoteikums tūlītējai viņa/ viņas izraidīšanai.

4. Atkāpjoties no 1. un 2. punkta un neskarot VI nodaļas noteikumus, Savienības pilsoņus vai viņu ģimenes locekļus nekādā gadījumā nedrīkst izraidīt, ja:

a) Savienības pilsoņi ir darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas vai

b) Savienības pilsoņi ir ieceļojuši uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, lai meklētu darbu. Šādā gadījumā Savienības pilsoņus un viņu ģimenes locekļus nedrīkst izraidīt, kamēr Savienības pilsoņi var pierādīt, ka viņi turpina meklēt darbu un ka viņiem ir reālas izredzes tikt pieņemtiem darbā.”

- 11 Direktīvas 2004/38 IV nodaļas ar virsrakstu "Pastāvīgas uzturēšanās tiesības" 16. panta ar virsrakstu "Vispārējs noteikums attiecībā uz Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem" formulējums ir šāds:

"1. Savienības pilsoņiem, kas likumīgi un nepārtraukti ir uzturējušies uzņēmējā dalībvalstī piecus gadus, ir tiesības pastāvīgi uzturēties šajā valstī. Uz šīm tiesībām nedrīkst attiecināt III nodaļā paredzētos nosacījumus.

2. Šā panta 1. punkts attiecas arī uz ģimenes locekļiem, kas nav nevienas dalībvalsts valstspiederīgie un ir kopā ar Savienības pilsoni likumīgi un nepārtraukti uzturējušies uzņēmējā dalībvalstī piecus gadus.

3. Uzturēšanās nepārtrauktību neietekmē īslaicīga prombūtne, kas nav ilgāka par sešiem mēnešiem gadā, vai ilgāka prombūtne obligātā militārā dienesta dēļ, vai vienreizēja prombūtne, kas nav ilgāka par divpadsmit secīgiem mēnešiem, svarīgu iemeslu dēļ, piemēram, grūtniecība un dzemdības, nopietna slimība, mācības vai arodmācības, vai norikojums darbā citā dalībvalstī vai trešā valstī.

4. Tiklīdz pastāvīgas uzturēšanās tiesības ir iegūtas, tās var zaudēt tikai tad, ja prombūtne no uzņēmējas dalībvalsts ir ilgāka par diviem secīgiem gadiem."

- 12 Šajā pat IV nodaļā Direktīvas 2004/38 18. pantā ar virsrakstu "Pastāvīgas uzturēšanās tiesības, ko iegūst konkrēti ģimenes locekļi, kuri nav nevienas dalībvalsts valstspiederīgie" ir noteikts:

"Neskarot 17. pantu, Savienības pilsoņa ģimenes locekļi, uz kuriem attiecas 12. panta 2. punkts un 13. panta 2. punkts un kuri atbilst minētajos punktos paredzētajiem

nosacījumiem, iegūst pastāvīgas uzturēšanās tiesības pēc tam, kad ir legāli uzturējušies uzņēmējā dalībvalstī piecus secīgus gadus.”

13 Saskaņā ar Direktīvas 2004/38 37. pantu:

“Šīs direktīvas noteikumi neskar dalībvalstu pieņemtos normatīvos un administratīvos aktus, kuru nosacījumi ir labvēlīgāki personām, uz ko attiecas šī direktīva.”

Valsts tiesības

14 2004. gada 30. jūlija Likuma par Savienības pilsoņu brīvu pārvietošanos (*Gesetz über die allgemeine Freizügigkeit von Unionsbürgern*) (BGBI. 2004 I, 1950. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar 2007. gada 19. augusta Likumu, ar kuru transponē Eiropas Savienības direktīvas uzturēšanās un patvēruma tiesību jomā (*Gesetz zur Umsetzung Aufenthalts- und asylrechtlicher Richtlinien der Europäischen Union*) (BGBI. 2007 I, 1970. lpp.; turpmāk tekstā — “*FreizügG/EU*”), 2. panta ar virsrakstu “Iebraukšanas un uzturēšanās tiesības” 1. un 2. punktā ir noteikts:

“1. Savienības pilsoņiem, kuriem ir tiesības uz pārvietošanās brīvību, un viņu ģimenes locekļiem ir tiesības iebraukt un uzturēties Vācijas teritorijā saskaņā ar šo likumu.

2. Atbilstoši Kopienas tiesībām tiesības uz brīvu pārvietošanos ir:

[..]

5) nenodarbinātiem Savienības pilsoņiem saskaņā ar 4. panta noteikumiem;

[..].”

¹⁵ *FreizügG/EU* 4. pantā ar virsrakstu “Nenodarbinātas personas, kurām ir tiesības uz brīvu pārvietošanos” ir noteikts:

“Nenodarbinātiem Savienības pilsoņiem, viņus pavadošiem vai ar viņiem kopā ieceļojošiem ģimenes locekļiem un dzīvesbiedriem ir tiesības saskaņā ar 2. panta 1. punktu, ja tiem ir pietiekama veselības apdrošināšana un pietiekami iztikas līdzekļi. [..]”

¹⁶ *FreizügG/EU* 4.a panta ar virsrakstu “Pastāvīgas uzturēšanās tiesības” 1. punktā ir noteikts:

“Savienības pilsoņiem, viņu ģimenes locekļiem un dzīvesbiedriem, kuri vismaz piecus gadus ir nepārtraukti likumīgi uzturējušies federālajā teritorijā, neatkarīgi no 2. panta 2. punkta prasību ievērošanas ir tiesības iebraukt un uzturēties [valstī] (pastāvīgas uzturēšanās tiesības).”

17 Saskaņā ar *FreizügG/EU* 5. panta 6. punktu:

“Pēc Savienības pilsoņu pieprasījuma tiem nekavējoties izsniedz viņu pastāvīgas uzturēšanās tiesības apliecināšu dokumentu.”

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

- 18 T. Zjolkovskis ir Polijas pilsonis, kas ieradās Vācijā 1989. gada septembrī. Viņš ir saņēmis uzturēšanās atļauju humānu apsvērumu dēļ laikposmā no 1991. gada jūlija līdz 2006. gada aprīlim.
- 19 B. Šeja ir Polijas pilsoņe, kas ieradās Vācijā 1988. gadā. Viņa ieguva uzturēšanās tiesības humānu apsvērumu dēļ laikposmā no 1990. gada maija līdz 2005. gada oktobrim. Viņas bērni ir dzimuši Vācijā 1994. un 1996. gadā. Viņi ieguva tādu pašu uzturēšanās atļauju kā viņu māte. Bērnu tēvs ir Turcijas pilsonis, kas dzīvo šķirti, taču veic bērnu kopēju aprūpi ar B. Šeju.
- 20 2005. gadā T. Zjolkovskis, kā arī B. Šeja un viņas bērni lūdza *Land Berlin* pagarināt viņu uzturēšanās atļaujas vai arī attiecīgajā gadījumā izdot pastāvīgas uzturēšanās atļaujas saskaņā ar Savienības tiesībām. Lūgums, ko iesniedza B. Šeja un viņas bērni, tika noraidīts. T. Zjolkovskim uzturēšanās atļauja tika pagarināta līdz 2006. gada aprīlim, taču pēc tam arī viņa vēlāk iesniegtais lūgums tika noraidīts. Visas ieinteresētās

personas tika informētas par iespējamu izraidīšanu uz viņu izcelsmes dalībvalsti, ja tās nepametīs Vācijas teritoriju noteiktā termiņā pēc datuma, kurā iepriekš minētie *Land Berlin* atteikuma lēmumi kļūs nepārsūdzami.

- 21 Kā apgalvo *Land Berlin*, prasītāju pamatlietās uzturēšanās atļaujas nebija iespējams pagarināt, jo viņiem nebija pietiekamu līdzekļu, lai viņi spētu apmierināt savas vajadzības. Viņiem nebija iespējams atzīt arī pastāvīgas uzturēšanās tiesības saskaņā ar Savienības tiesībām, ņemot vērā, ka šīs personas nebija nodarbinātas un arī nevarēja pierādīt, ka tās spēj apmierināt savas vajadzības.
- 22 *Verwaltungsgericht* (Administratīvā tiesa) apmierināja tajā iesniegtās prasītāju pamatlietās prasības, nolemjot, ka tiesības uz pastāvīgu uzturēšanos saskaņā ar Savienības tiesībām ir jāatzīst visiem Savienības pilsoņiem, kas ir likumīgi uzturējušies uzņēmējā dalībvalstī piecus gadus, un nav jāveic pārbaude par to, vai viņiem ir pietiekami iztikas līdzekļi. *Land Berlin* par *Verwaltungsgericht* spriedumiem iesniedza apelācijas sūdzību *Oberverwaltungsgericht Berlin-Brandenburg* (Berlīnes un Brandenburgas Augstākā administratīvā tiesa), kas ar 2009. gada 28. aprīļa spriedumiem grozīja minētos nolēmumus.
- 23 Saskaņā ar šiem spriedumiem, lai iegūtu pastāvīgas uzturēšanās tiesības saskaņā ar Savienības tiesībām, varot ņemt vērā tikai tos periodus, kurus attiecīgais pilsonis ir pavadījis [uzņēmējā dalībvalstī], sākot no datuma, kurā viņa izcelsmes dalībvalsts ir kļuvusi par Eiropas Savienības dalībvalsti. Turklāt, lai iegūtu šādu atļauju, par likumīgu var atzīt tikai tādu uzturēšanos, kas ir notikusi saskaņā ar *FreizügG/EU* 2. panta 2. punktu — tiesību norma, kas atbilst Direktīvas 2004/38 7. pantam. Tiktāl, ciktāl prasītāju pamatlietās izcelsmes dalībvalsts pievienošanās datumā Savienībai, proti, 2004. gada 1. maijā, prasītāji pamatlietās nebija darbaņēmēji un to rīcībā nebija pietiekami līdzekļi, lai viņi spētu apmierināt savas vajadzības un lai neklūtu par slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai, tad, kā uzskata iepriekš minētā tiesa,

viņi nebija izpildījuši *FreizügG/EU* 2. panta 2. punktā paredzētos nosacījumus un tāpat nebija ieguvuši pastāvīgas uzturēšanās tiesības atbilstoši šī likuma 4.a pantam.

- 24 Prasītāji pamatlietās iesniedza pieteikumu par iepriekš minēto *Oberverwaltungsgericht Berlin-Brandenburg* spriedumu “pārskatīšanu” (“Revision”) iesniedzējtiesā.
- 25 Iesniedzējtiesa pievienojas apelācijas tiesas konstatējumiem, ka prasītāji pamatlietās ir uzturējušies Vācijā nevis saskaņā ar Savienības tiesību normās paredzētajiem nosacījumiem, bet vienīgi saskaņā ar valsts tiesībās noteikto. Šī tiesa tomēr uzskata, ka, lai arī, pamatojoties uz šādu uzturēšanos, nevar iegūt pastāvīgas uzturēšanās tiesības, kas paredzētas Direktīvas 2004/38 16. panta 1. punktā, tomēr tai pirms lēmuma pieņemšanas ir jāvēršas Tiesā.
- 26 Šādos apstākļos *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā Administratīvā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus, kas ir identiski formulēti lietās C-424/10 un C-425/10:

“1) Vai Direktīvas [2004/38] 16. panta 1. punkta pirmais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to Eiropas Savienības pilsonim, kas ir vairāk nekā piecus gadus likumīgi uzturējies dalībvalsts teritorijā tikai saskaņā ar valsts tiesībām, bet šajā periodā

nav izpildījis Direktīvas [2004/38] 7. panta 1. punktā noteiktos nosacījumus, ir piešķirtas tiesības pastāvīgi uzturēties šajā dalībvalstī?

2 Vai Savienības pilsoņa uzturēšanās periodi uzņēmējā dalībvalstī pirms viņa izcelsmes dalībvalsts pievienošanās Eiropas Savienībai arī ir jāieskaita likumīgas uzturēšanās periodā Direktīvas [2004/38] 16. panta 1. punkta izpratnē?"

²⁷ Ar Tiesas priekšsēdētāja 2010. gada 6. oktobra rīkojumu lietas C-424/10 un C-425/10 tika apvienotas rakstveida un mutvārdu procesā, kā arī galīgā sprieduma taisīšanai.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

²⁸ Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai Direktīvas 2004/38 16. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka Savienības pilsonis, kas ir uzturējies vairāk nekā piecu gadu ilgu laikposmu uzņēmējas dalībvalsts teritorijā tikai saskaņā ar šīs valsts tiesībām, ir jāuzskata par tādu, kas ir ieguvis pastāvīgas uzturēšanās tiesības atbilstoši iepriekš minētajai tiesību normai, lai arī šis uzturēšanās laikā viņš neatbilda nosacījumiem, kas ir paredzēti šīs pašas direktīvas 7. panta 1. punktā.

Tiesai iesniegtie apsvērumi

- 29 Prasītāji pamatlietās apgalvo, ka Direktīvas 2004/38 16. panta 1. punktā nav prasīts, lai Savienības pilsonis atbilstu šīs direktīvas 7. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem. Lai varētu pretendēt uz šajā 16. panta 1. punktā paredzēto pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanu, pietiekot pamatoties ar likumīgu uzturēšanos arī atbilstoši uzņēmējas dalībvalsts tiesībām, un šajā ziņā neesot nozīmes apstāklim, ka pieteikuma iesniedzējs izmanto sociālo palīdzību, vai faktam, ka šīs uzturēšanās laikā ārvalstnieku dienests varētu likumīgi konstatēt tiesību uz brīvu pārvietošanos zaudēšanu.
- 30 Visas apsvērumus iesniegušās dalībvalstis, kā arī Eiropas Komisija līdzīgi iesniedzējtiesai uzskata, ka pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšana saskaņā ar Direktīvas 2004/38 16. panta 1. punktu prasa, lai attiecīgais Savienības pilsonis būtu nepārtraukti uzturējies uzņēmējā dalībvalstī piecus gadus atbilstoši šīs direktīvas 7. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem, un ka līdz ar to uzturēšanos, kas neatbilst šiem nosacījumiem, nevar kvalificēt kā “likumīgu uzturēšanos” iepriekš minētā 16. panta 1. punkta izpratnē.

Tiesas atbilde

- 31 Saskaņā ar Direktīvas 2004/38 16. panta 1. punkta pirmo teikumu Savienības pilsoņiem, kas likumīgi un nepārtraukti ir uzturējušies uzņēmējā dalībvalstī piecus gadus, ir tiesības pastāvīgi uzturēties šīs dalībvalsts teritorijā.

- 32 Iesākumā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru gan no Savienības tiesību vienveidīgas piemērošanas prasības, gan no vienlīdzības principa prasības izriet, ka Savienības tiesību norma, kurā tās satura un piemērošanas jomas noskaidrošanai nav nevienas tiešas norādes uz dalībvalstu tiesībām, parasti visā Savienībā ir interpretējama autonomi un vienveidīgi (2000. gada 19. septembra spriedums lietā C-287/98 *Linster, Recueil*, I-6917. lpp., 43. punkts, un 2011. gada 18. oktobra spriedums lietā C-34/10 *Brüstle*, Krājums, I-9821. lpp., 25. punkts).
- 33 Lai gan iepriekš minētās Direktīvas 2004/38 tiesību normas tekstā nav nekādi precizēts tas, kā saprast jēdzienus “likumīgi [...] uzturējušies” uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, šajā direktīvā nav arī atsauces uz valstu tiesībām attiecībā uz šo jēdzienu nozīmi. No tā izriet, ka tie šīs direktīvas piemērošanas vajadzībām ir jāuzskata par autonomu Savienības tiesību jēdzienu, kas ir jāinterpretē vienveidīgi visu dalībvalstu teritorijās.
- 34 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka tādu jēdzienu nozīme un tvērums, kuriem Savienības tiesībās nav sniegta nekāda definīcija, ir jānoskaidro, ņemot vērā it īpaši kontekstu, kādā tie tiek lietoti, un ar tiesisko regulējumu, kura daļu tie veido, sasniedzamos mērķus (it īpaši skat. 2005. gada 10. marta spriedumu lietā C-336/03 *easyCar*, Krājums, I-1947. lpp., 21. punkts; 2008. gada 22. decembra spriedumu lietā C-549/07 *Wallentin-Hermann*, Krājums, I-11061. lpp., 17. punkts, un 2010. gada 29. jūlija spriedumu lietā C-151/09 *UGT-FSP*, Krājums, I-7591. lpp., 39. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Brüstle*, 31. punkts).
- 35 Tādējādi vispirms attiecībā uz Direktīvas 2004/38 mērķiem tās preambulas 1. apsvērumā ir atgādināts, ka Savienības pilsonība ikvienam Savienības pilsonim nodrošina primāras un individuālas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ievērojot Līgumos noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī to īstenošanai noteiktos pasākumus (skat. 2010. gada 7. oktobra spriedumu lietā C-162/09 *Lassal*, Krājums, I-9217. lpp., 29. punkts, un 2011. gada 5. maija spriedumu lietā C-434/09 *McCarthy*, Krājums, I-3375. lpp., 27. punkts).

- 36 Lai gan Direktīvas 2004/38 mērķis tiešām ir atvieglot un pastiprināt katram Savienības pilsonim tieši piešķirto primāro un individuālo tiesību brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā izmantošanu, tomēr šīs direktīvas priekšmets, kā izriet no tās 1. panta a) un b) apakšpunkta, attiecas uz šo tiesību izmantošanas nosacījumiem un pastāvīgas uzturēšanās tiesībām; pastāvīgas uzturēšanās tiesības pirmo reizi Savienības tiesiskajā regulējumā tika noteiktas ar šo direktīvu, izņemot attiecībā uz personām, kas vairs nestrādā uzņēmējā dalībvalstī, un viņu ģimenes locekļiem.
- 37 No Direktīvas 2004/38 preambulas 3. un 4. apsvēruma izriet, ka tās mērķis ir pārvarēt uz atsevišķām nozarēm vērsto un fragmentāro pieeju attiecībā uz brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesībām un veicināt šo tiesību īstenošanu, izstrādājot vienotu tiesību aktu, ar kuru kodificē un groza agrākus Savienības tiesību instrumentus.
- 38 Tālāk attiecībā uz Direktīvas 2004/38 vispārējo kontekstu ir jānorāda, ka saistībā ar uzturēšanās tiesībām uzņēmējā dalībvalstī šajā direktīvā ir paredzēta pakāpeniska sistēma, kuras rezultātā, būtībā pārņemot dažādos Savienības tiesību instrumentos un pirms šīs direktīvas iedibinātajā judikatūrā paredzētos posmus un nosacījumus, ir radītas pastāvīgas uzturēšanās tiesības.
- 39 Pirmkārt, saistībā ar uzturēšanās ilgumu līdz trīs mēnešiem Direktīvas 2004/38 6. pantā ir ierobežoti uzturēšanās tiesību nosacījumi un formalitātes — nosakot vienīgi prasību, ka jābūt derīgai personas apliecībai vai pasei — un atbilstoši šīs direktīvas 14. panta 1. punktam šīs tiesības tiek paturētas spēkā tikmēr, kamēr Savienības pilsonis un viņa ģimenes locekļi nekļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai.

- 40 Otrkārt, attiecībā uz uzturēšanās ilgumu uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, kas ir ilgāks par trīs mēnešiem, uzturēšanās tiesību iegūšana ir pakļauta nosacījumiem, kas ir paredzēti Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punktā, un atbilstoši šīs direktīvas 14. panta 2. punktam šīs tiesības tiek paturētas spēkā, ja Savienības pilsonis un viņa ģimenes locekļi atbilst šiem nosacījumiem. It īpaši no šīs direktīvas preambulas 10. apsvēruma izriet, ka šo nosacījumu mērķis tostarp ir novērst to, lai šādas personas nekļūtu par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai.
- 41 Treškārt, no Direktīvas 2004/38 16. panta 1. punkta izriet, ka Savienības pilsoņi pēc piecus gadu ilgas nepārtrauktas uzturēšanās uzņēmējā dalībvalstī iegūst pastāvīgas uzturēšanās tiesības šajā valstī un šīs tiesības nav pakļautas iepriekš minētajiem nosacījumiem. Kā ir norādīts šīs direktīvas preambulas 18. apsvērumā, pēc pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanas uz tām nevar attiecināt nekādus citus nosacījumus ar mērķi, lai šīs tiesības kļūtu par patiesu līdzekli integrācijai uzņēmējas valsts sabiedrībā.
- 42 Visbeidzot attiecībā uz Direktīvas 2004/38 īpašo kontekstu saistībā ar pastāvīgas uzturēšanās tiesībām ir jānorāda, ka šīs direktīvas preambulas 17. apsvērumā ir precizēts, ka visiem Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem, kas piecus gadus nepārtraukti uzturējušies uzņēmējā dalībvalstī "saskaņā ar šajā direktīvā minētajiem nosacījumiem", ja vien tie nav bijuši izraidīti, būtu jāparedz pastāvīgas uzturēšanās tiesības.
- 43 Šāds precizējums tika pievienots minētajam preambulas apsvērumam likumdošanas procedūrā, kuras iznākumā ar Eiropas Savienības Padomes 2003. gada 5. decembrī pieņemto Kopējo nostāju (EK) Nr. 6/2004 (OV 2004, C 54 E, 12. lpp.) tika pieņemta Direktīva 2004/38. Saskaņā ar 2003. gada 30. decembra paziņojumu Eiropas Parlamentam (SEC/2003/1293, galīgā redakcija) minētais precizējums tika iekļauts "lai precizētu likumīgas uzturēšanās jēdziena saturu" iepriekš minētās direktīvas 16. panta 1. punkta izpratnē.

- 44 Turklāt Direktīvas 2004/38 18. pantā, kurš ir iekļauts tajā pašā nodaļā, kur tās 16. pants, un kurš attiecas uz Savienības pilsoņa ģimenes locekļu, kuri nav nevienas dalībvalsts valstspiederīgie, pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanu, ir paredzēts, ka šī Savienības pilsoņa nāves vai izceļošanas, šķiršanās, laulības atzīšanas par spēkā neesošu vai reģistrētu partnerattiecību izbeigšanas gadījumā šādiem ģimenes locekļiem, tāpat kā tas ir noteikts iepriekš minētā 16. panta 1. punktā, lai iegūtu pastāvīgas uzturēšanās tiesības, ir jābūt tādiem, kas nepārtraukti “likumīgi uzturējušies” uzņēmējā dalībvalstī piecus gadus; šajā ziņā tajā ir veikta atsauce uz šīs pašas direktīvas 12. panta 2. punktu un 13. panta 2. punktu — abu šo tiesību normu otrajā daļā ieinteresētajām personām citu starpā ir noteikta prasība pirms šādu tiesību iegūšanas spēt pašām pierādīt, ka viņas atbilst tiem pašiem nosacījumiem, kuri ir minēti šīs direktīvas 7. panta 1. punkta a), b) vai d) apakšpunktā.
- 45 Tāpat saskaņā ar Direktīvas 2004/38 12. panta 1. punktu un 13. panta 1. punktu, lai arī Savienības pilsoņa nāve vai izceļošana, vai arī šķiršanās, laulības atzīšana par spēkā neesošu vai reģistrētu partnerattiecību izbeigšana neietekmē šī [Savienības pilsoņa] ģimenes locekļu ar dalībvalsts pilsonību uzturēšanās tiesības, šādām personām ir jāpierāda arī tas, ka pirms pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanas tās atbilst šīs direktīvas 7. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem.
- 46 No tā izriet, ka likumīgas uzturēšanās jēdziens ietver Direktīvas 2004/38 16. panta 1. punktā minēto jēdzienu “likumīgi [...] uzturējušies” un tas ir jāsaprot kā uzturēšanās, kas atbilst šajā direktīvā paredzētajiem nosacījumiem, tostarp tiem, kuri ir paredzēti tās 7. panta 1. punktā.
- 47 Līdz ar to uzturēšanās, kas ir atbilstoša dalībvalsts tiesībām, bet kas neatbilst Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem, nevar tikt uzskatīta par “likumīgu” uzturēšanos šīs direktīvas 16. panta 1. punkta izpratnē.

- 48 Šajā ziņā nevar pamatoti izvirzīt pretēju interpretāciju, pamatojoties uz Direktīvas 2004/38 37. pantu, saskaņā ar kuru šīs direktīvas noteikumi neskar dalībvalstu pieņemtos normatīvos un administratīvos aktus, kuru nosacījumi ir labvēlīgāki personām, uz ko attiecas šī pati direktīva.
- 49 Ir jānorāda, ka fakts, ka netiek skartas valsts tiesību normas, kuru nosacījumi ir labvēlīgāki nekā tie, kas ir noteikti Direktīvā 2004/38 attiecībā uz Savienības pilsoņu uzturēšanos, nekādi nenozīmē, ka šādas tiesību normas ir jāiekļauj sistēmā, kas tiek ieviesta ar šo direktīvu.
- 50 Direktīvas 2004/38 37. pantā ir vienīgi paredzēts, ka tai nav pretrunā dalībvalstu tiesību normas, kurās ir paredzēta labvēlīgāka kārtība nekā tā, kas ir ieviesta ar šajā direktīvā paredzētajām tiesību normām. Tomēr katrai dalībvalstij ir tiesības izlemt ne tikai, vai tā ievieš šādu režīmu, bet arī to, kādi ir tā nosacījumi un kādas ir tā sekas, tostarp saistībā ar to, kādas juridiskās sekas rodas no uzturēšanās tiesību piešķiršanas vienīgi saskaņā ar valsts tiesību normām.
- 51 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/38 16. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka Savienības pilsonis, kas ir uzturējies vairāk nekā piecu gadu ilgu laikposmu uzņēmējas dalībvalsts teritorijā tikai saskaņā ar šīs valsts tiesībām, nevar tikt uzskatīts par tādu, kas ir ieguvis pastāvīgas uzturēšanās tiesības saskaņā ar šo tiesību normu, lai arī šīs uzturēšanās laikā viņš neatbilda nosacījumiem, kas ir paredzēti šīs pašas direktīvas 7. panta 1. punktā.

Par otro jautājumu

- 52 Ar savu otro jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai trešās valsts pilsoņa uzturēšanās periodi dalībvalsts teritorijā, kas ir pavadīti pirms šīs trešās valsts pievienošanās Savienībai, ja nav speciālu tiesību normu Pievienošanās aktā, ir jāņem vērā pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanai atbilstoši Direktīvas 2004/38 16. panta 1. punktam.

Tiesai iesniegtie apsvērumi

- 53 Īrija un Komisija uzskata, ka uz otro iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu nav jāatbild, jo ir skaidrs, ka prasītāji pamatlietās nekad nav izpildījuši Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punktā paredzētos nosacījumus, tostarp attiecībā uz uzturēšanās periodiem pirms viņu izcelsmes dalībvalsts pievienošanās Savienībai.
- 54 Vācijas un Apvienotās Karalistes valdības uzskata, ka uzturēšanās periodus pirms attiecīgā pilsoņa izcelsmes dalībvalsts pievienošanās Savienībai nevar ņemt vērā pastāvīgas uzturēšanas tiesību iegūšanai saskaņā ar Direktīvas 2004/38 16. panta 1. punktu tādēļ, ka šajās uzturēšanās tiesību normās ir izvirzīts nosacījums, ka personai, kas vēlas tās saņemt, ir jābūt tādai, kas uzturējusies Savienības pilsoņa statusā, taču pirms Polijas Republikas pievienošanās Savienībai prasītāji pamatlietās nebija Savienības pilsoņi un tāpēc tie arī nevarēja iegūt tiesības, kuras tiek piešķirtas ar Savienības tiesību instrumentiem.

- 55 Griekijas valdība turpretī uzskata, ka no Direktīvas 2004/38 16. panta 1. punkta teksta, mērķa un vispārējās sistēmas izrietot, ka šī tiesību norma ir jāpiemēro neatkarīgi no attiecīgā pilsoņa izcelsmes dalībvalsts pievienošanās Savienībai datuma. Līdz ar to būtu jāņem vērā uzturēšanās periodi, kas ir pavadīti pirms pievienošanās, tad, ja tie atbilst šajā direktīvā paredzētajiem nosacījumiem.

Tiesas atbilde

- 56 Iesākumā ir jāatgādina, ka jaunas dalībvalsts pievienošanās akts galvenokārt ir balstīts uz vispārēju principu par tūlītēju un pilnīgu Savienības tiesību normu piemērošanu minētajai valstij un ka atkāpes ir pieļaujamas tikai tad, ja tās ir skaidri paredzētas pārejas noteikumos (skat. 2009. gada 28. aprīļa spriedumu lietā *C-420/07 Apostolides*, Krājums, I-3571. lpp., 33. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 57 Tādējādi attiecībā uz EEK līguma 6. pantu (vēlāk — EK līguma 6. pants, bet jaunajā redakcijā pēc grozījumiem — EKL 12. pants), kā arī EK līguma 48. un 51. pantu (vēlāk redakcijā pēc grozījumiem attiecīgi EKL 39. un 42. pants) Tiesa ir nospriedusi, ka, ja aktā par dalībvalsts pievienošanās nosacījumiem nav speciālas normas par kāda šī akta panta piemērošanu, tad šie panti ir jāuzskata par tūlītēji piemērojamiem un saistošiem šai dalībvalstij, sākot no tās pievienošanās Savienībai datuma, līdz ar to sākot no šī datuma uz tiem var atsaukties jebkuras dalībvalsts pilsoņi un tie ir piemērojami attiecībā uz situāciju, kuras ir radušās pirms minētās dalībvalsts pievienošanās Savienībai, tagadējām un turpmākajām sekām (1997. gada 2. oktobra spriedums lietā *C-122/96 Saldanha* un *MTS, Recueil*, I-5325. lpp., 14. punkts; 2000. gada 30. novembra spriedums lietā *C-195/98 Österreichischer Gewerkschaftsbund, Recueil*, I-10497. lpp., 55. punkts, kā arī 2002. gada 18. aprīļa spriedums lietā *C-290/00 Duchon, Recueil*, I-3567. lpp., 44. punkts).

- 58 Turklāt Tiesa ir arī lēmusi, ka noteikumi, kas attiecas uz Savienības pilsonību, ir piemērojami kopš to stāšanās spēkā brīža. Tādēļ ir jāuzskata, ka tie ir jāpiemēro iepriekš radušos situāciju pašreizējām sekām (skat. 2002. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-224/98 *D'Hoop, Recueil*, I-6191. lpp., 25. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Lassal*, 39. punkts).
- 59 Šajā lietā nav neviena pārejas noteikuma attiecībā uz Aktā par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem Līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā (OV 2003, L 236, 33. lpp.), ietvertu Savienības tiesību normu par personu brīvu pārvietošanos piemērošanu Polijas Republikai, izņemot šī akta pielikumos iekļautiem atsevišķiem pārejas noteikumiem par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos un pakalpojumu sniegšanas brīvību.
- 60 Līdz ar to Savienības pilsoņi var atsaukties uz Direktīvas 2004/38 16. panta 1. punkta noteikumiem un tie ir piemērojami attiecībā uz tādu situāciju, kuras ir radušās pirms Polijas Republikas pievienošanās Savienībai, tagadējām un turpmākajām sekām
- 61 Šajā ziņā tik tiešām ir taisnība, ka uzturēšanās periodi, kurus citas dalībvalsts pilsonis pirms tās pievienošanās Savienībai pavadījis uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, attiecās nevis uz Savienības tiesībām, bet tikai uz šīs uzņēmējas dalībvalsts tiesībām.
- 62 Tomēr tiktāl, ciktāl ieinteresētā persona spēj pierādīt, ka šādi periodi tika pavadīti saskaņā ar Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punktu, tad minēto periodu — sākot no attiecīgās dalībvalsts pievienošanās datuma Savienībai — ņemšanas vērā sekas būtu

nevis atpakaļejoša spēka piešķiršana šīs direktīvas 16. pantam, bet gan tikai faktiskas iedarbības piešķiršana situācijām, kas radušās pirms šīs direktīvas transponēšanas termiņa (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Lassal*, 38. punkts).

- 63 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka trešās valsts pilsoņa uzturēšanās periodi dalībvalsts teritorijā, kas ir pavadīti pirms šīs trešās valsts pievienošanās Savienībai, ja nav speciālu tiesību normu Pievienošanās aktā, ir jāņem vērā pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanai atbilstoši Direktīvas 2004/38 16. panta 1. punktam, ja vien tie ir pavadīti saskaņā ar šīs direktīvas 7. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 64 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) **Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvas 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK,**

75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK, 16. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka Savienības pilsonis, kas ir uzturējies vairāk nekā piecu gadu ilgu laikposmu uzņēmējas dalībvalsts teritorijā tikai saskaņā ar šīs valsts tiesībām, nevar tikt uzskatīts par tādu, kas ir ieguvis pastāvīgas uzturēšanās tiesības saskaņā ar šo tiesību normu, lai arī šīs uzturēšanās laikā viņš neatbilda nosacījumiem, kas ir paredzēti šīs pašas direktīvas 7. panta 1. punktā;

- 2) trešās valsts pilsoņa uzturēšanās periodi dalībvalsts teritorijā, kas ir pavadīti pirms šīs trešās valsts pievienošanās Eiropas Savienībai, ja nav speciālu tiesību normu Pievienošanās aktā, ir jāņem vērā pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanai atbilstoši Direktīvas 2004/38 16. panta 1. punktam, ja vien tie ir pavadīti saskaņā ar šīs direktīvas 7. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem.

[Paraksti]